herpy

GEKKOER

Phelsuma ornata

Phelsuma ornata er en liten, rask dagaktiv gekko fra Mauritius og de omkringliggende øyene, med blågrønn kropp, røde prikker på ryggen og turkis hale med røde tverrbånd. Den lever av insekter, nektar og bløt frukt, trives best i et høyt, tett beplantet terrarium og er mer et dyr å se på enn å håndtere.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Ornate day gecko Tidligere navn: *Phelsuma ornatum; Phelsuma vinsoni* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**10-13 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-12 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og klippelevende**
Biotop	**Tørrskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-28 °C**
Varmeplass	**31-33 °C**
Temperatur, natt	**20 °C**
Luftfuktighet	**50-90 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, frukt, nektar og ferdigfôr**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**6-12 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**40-85 dager** ved 26-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phelsuma ornata er en dagaktiv gekko som blir omtrent 10-13 cm inkludert hale. Nakken og hodet er gråbrune med hvite nakkestriper. Kroppen varierer: blågrønn, grønn med et blått felt foran på ryggen eller nesten helt blå, og sidene er brune. Ryggen er dekket av røde prikker, hodet har et T-formet mønster, og halen er turkis med røde tverrbånd. Snuten har et mønster av cyan, hvit, rød og mørkeblå.

Arten ble beskrevet i 1825 av J.E. Gray. Den har hatt flere vitenskapelige navn, blant annet *Phelsuma ornatum* og *Phelsuma vinsoni*, og har i perioder vært regnet som synonym for andre dagaktive gekkoer, blant annet *Phelsuma cepediana*. Det vitenskapelige artsnavnet kommer av latin *ornatus*, 'pyntet'. Underarten *inexpectata* er senere løftet opp til egen art.

Som alle dagaktive gekkoer har dyret runde pupiller og ingen øyelokk, men en gjennomsiktig skive over øyet, som det holder ren med tungen. Fine lameller under tærne lar det gå på glatte, loddrette flater og glass, og det gjør arten til en dyktig rømningskunstner. Dagaktive gekkoer er raske og sky i fangenskap, og dyrene tåler håndtering dårlig: huden er tynn, og halen kan kastes av. Det er en art til beundring på avstand.

Utbredelse og leveområde

Phelsuma ornata finnes på Mauritius i det sørvestlige Indiahavet, der den bor i kystområdene på hovedøya og på flere av de omkringliggende øyene. De kjente øyene er Round Island, Gunner's Quoin, Coin de Mire og Île aux Aigrettes. Typelokaliteten er Sebastopol på Mauritius.

Funn utenfor Mauritius og de omkringliggende øyene på kartet hører ikke til den opprinnelige utbredelsen.

> **Naturlig utbredelse:** Mauritius.

LEVEOMRÅDE

Phelsuma ornata lever i de tørrere områdene av Mauritius, fra kysten og opp til omtrent 300 meters høyde, og på småøyene blant annet i palmesavanne. Den finnes på trær og busker og, der den opprinnelige vegetasjonen er ryddet, på klipper, hagemurer og husvegger. I hager og ved hus kan dyrene ferdes over hele murverket, og enkelte søker inn i husene om natten.

I naturen lever den av insekter og andre virvelløse dyr og slikker nektar og pollen fra blomster, for eksempel flaskepalmer, samt bløt, søt frukt. Den foretrekker farget nektar framfor klar og er med på å bestøve flere av øyas endemiske planter. Klimaet er tropisk og kystpreget med varme dager og litt kjøligere netter. Nøyaktige målinger av temperatur og fuktighet fra artens leveområder er ikke dokumentert, så tallene i stelldelen bygger på erfaringer fra fangenskap.

Stell

TERRARIET

Et enkelt voksent dyr av *Phelsuma ornata* kan bo i et høyt terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (lengde × bredde × høyde), men større er alltid bedre, fordi arten er svært aktiv. Et par bør ha minst 45 × 45 × 60 cm, slik at hunnen kan komme seg unna hannen. Høyden er viktigere enn gulvarealet, og et terrarium med dører i fronten er lettere å stelle enn et akvarium med lokk. Mål for akkurat denne arten er ikke dokumentert, så anbefalingen bygger på erfaringer med beslektede dagaktive gekkoer.

Innred med loddrette og skrå greiner, bambusrør, korkbark og planter med store blader, for eksempel sansevieria, pothos og bromelier. Dyrene har mange naturlige fiender og søker derfor skjul. Gi dem mange skjulesteder i ulike høyder og runde stammer og rør som de kan smette rundt bak. Egg legges ofte i bambusrør eller mellom bladene.

Som bunnsubstrat fungerer jord uten gjødsel, orkidébark og sphagnum, gjerne som bioaktiv bunn med spretthaler og et lag med visne blader. Bruk aldri sand eller grus, som dyret kan svelge. Sørg for god ventilasjon og tettsluttende dører, for gekkoen er rask og smetter ut ved første anledning.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

For *Phelsuma ornata* skal det være 26-28 °C i terrariet om dagen, og om natten faller temperaturen til omtrent 20 °C. Et lite varmt sted under en lampe kan nå 31-33 °C, men det tallet er lånt fra beslektede dagaktive gekkoer og ikke dokumentert for *Phelsuma ornata*. Hold resten av terrariet kjøligere, slik at dyret selv kan velge, og unngå langvarige temperaturer over nivået på hotspoten.

Bruk en lavtytende varmepære eller en lampe utenfor terrariet og en termostat, slik at det ikke overopphetes, særlig i små terrarier. Varmematter i bunnen virker nesten ikke, fordi arten lever oppe i greinene. Mål temperaturen med digitale termometre både øverst og nederst. Lave temperaturer sammen med høy fuktighet gir luftveisinfeksjoner.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal variere over døgnet. Om dagen holdes den på omtrent 50-60 %, og om natten stiger den til 80-90 %. Sprøyt terrariet grundig om kvelden, og la det tørke opp til omtrent 50 % før du sprøyter igjen. Levende planter og et fuktholdende bunnsubstrat gjør det lettere å holde rytmen.

Phelsuma ornata drikker oftest vanndråper fra blader og ruter og sjelden av en skål, men en liten skål med friskt vann, som skiftes daglig, kan stå framme. En dryppvanner eller en tåkemaskin kan spare noe av den daglige sprøytingen. Bruk vann uten klor, for eksempel vann som har stått åpent et døgn, eller regnvann. For lav fuktighet gir problemer med hudskifte, og for høy fuktighet uten ventilasjon gir mugg.

LYS OG UVB

Phelsuma ornata er dagaktiv, og lys er viktig for både farger og kalkomsetning. Bruk et UVB-rør for arter som soler seg i delvis skygge (Ferguson-sone 2), og la lyset være på 12-14 timer om dagen, gjerne styrt av en tidsbryter. UVB-anbefalingen er lånt fra beslektede dagaktive gekkoer og ikke dokumentert for akkurat denne arten.

Monter lampen over nettinglokket, slik at dyret kan velge mellom lys og skygge, og ta hensyn til varmen fra lampen, slik at terrariet ikke blir for varmt. Uten godt lys og varme blir dyrene med tiden matte og mørke. Om natten skal det være mørkt.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen spiser *Phelsuma ornata* insekter og andre virvelløse dyr samt nektar, pollen og bløt frukt. I fangenskap fungerer en blanding av levende insekter og et ferdigfôr til fruktetende gekkoer som grunnkost. Gode insekter er små sirisser, dubia-kakerlakker, bananfluer, melorm, silkeormer og voksmøllarver. Gi et variert kosthold, og hold insektene mindre enn avstanden mellom øynene til dyret.

Gi insektene næringsrikt fôr i minst et døgn før de gis til gekkoen, og pudre dem med kalk med D3-vitamin. Det gis ved hver fôring til egglegende hunner og ellers ved annenhver fôring. Et multivitamin kan gis én gang i uken. Ferdigfôr røres ut som en tynn grøt og settes i en lav skål høyt oppe. Nektar, honning eller juice fra tropisk frukt kan gis som godbit, men bør utgjøre under 10 % av kostholdet. De nøyaktige mengdene er ikke dokumentert for arten og er hentet fra beslektede dagaktive gekkoer.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Phelsuma ornata er rask og sky i fangenskap. Den kan med tiden venne seg til deg og bli værende i synsfeltet når du står ved terrariet, men den bør ikke håndteres. Huden er tynn og kan revne, og stress kan få dyret til å kaste halen, som ikke vokser ut igjen med samme farger. Åpne derfor terrariet rolig og unngå å gripe etter dyret.

Dyrene holdes best enkeltvis eller parvis i et velbeplantet terrarium. To hanner må ikke holdes sammen, fordi de er territorielle. Hold øye med slåssing og bitt, og del dyrene hvis det er uro. Arten er ikke kjent for å gi fra seg lyd.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hos *Phelsuma ornata* har hannene tydelige porer på undersiden av baklårene, og hunnene har kalksekker på sidene av halsen, som lagrer kalk til eggene. Det gjør kjønnet forholdsvis lett å se hos voksne dyr. Alderen for kjønnsmodning er ikke dokumentert for *Phelsuma ornata*, men beslektede dagaktive gekkoer blir typisk kjønnsmodne etter 6-12 måneder. Sett først hunner i avl når de er fullvoksne og i god hold.

PARRING

Phelsuma ornata holdes til avl som par i et godt beplantet terrarium. Paringsatferd, sesong og hvileperiode er ikke nærmere dokumentert for *Phelsuma ornata*. Beslektede dagaktive gekkoer parer seg fritt og legger egg det meste av året. Gi hunnen rikelig med kalk og insekter, og del paret hvis hannen er for pågående. Pass på at hunnen ikke går ned i vekt.

EGGLEGGING OG KULL

Dagaktive gekkoer legger typisk to egg om gangen, og det samme må forventes for *Phelsuma ornata*, selv om kullstørrelse og antall kull per år ikke er dokumentert for arten. Eggene legges i bambusrør, mellom blader eller på korkbark, der de herder. Om arten limer dem fast, er ikke dokumentert. Sett inn bambusrør og planter med store blader i terrariet, slik at hunnen har steder å legge dem.

Gi hunnen rikelig med kalk, slik at kalksekkene er fulle, og stopp avlen hvis hun går markant ned i vekt.

INKUBASJON

Eggene til *Phelsuma ornata* kan bli værende i terrariet hvis de ikke forstyrres, eller flyttes forsiktig til en rugemaskin, om nødvendig sammen med det de sitter på. Ved 28 °C klekker ungene etter omtrent 40 dager. For beslektede dagaktive gekkoer ligger tiden mellom 40 og 85 dager ved 26-29 °C. Fuktigheten skal være høy, uten at eggene blir våte, og de må ikke vendes.

Temperaturen under inkubasjon for arten er bare dokumentert ved 28 °C. Hold temperaturen jevn, og unngå store svingninger.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene av *Phelsuma ornata* er omtrent 35 mm lange ved klekkingen. Hold dem i små terrarier med planter, sphagnum og mange skjulesteder, og sprøyt daglig. De spiser bananfluer, små sirisser og fruktpuré, og de skal fôres hver dag de første tre månedene med kalk og D3-vitamin på fôret. Kostholdet er ikke dokumentert for arten og er hentet fra beslektede dagaktive gekkoer.

Del ungene så snart de begynner å krangle, og veg dem jevnlig.

Helse og vanlige feil

Phelsuma ornata er hardfør når kosthold, varme og fuktighet er i orden. De typiske problemene er:

- Skjelettskjørhet (MBD) ved for lite kalk og D3-vitamin. Tegn er en bøyd ryggrad og endret kjeveform. Pudre insektene og bruk UVB-lys.
- Feil hudskifte ved for lav fuktighet. Rester på tær kan avklemme blodtilførselen. Sprøyt mer og gi et fuktig skjulested.
- Luftveisinfeksjon ved lav temperatur og høy fuktighet. Tegn er slapphet, åpen munn, tette nesebor og tap av appetitt.
- Forstoppelse hvis dyret svelger sand eller grus.
- Parasitter, som bare sees ved en avføringsprøve. Ta en prøve hos viltfangede dyr.
- Tapt hale ved stress. Den vokser ikke ut igjen med samme farger.

Søk veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser eller ser slapt ut.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.